

УДК 368

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-3-20>

Ізюмська В.А.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

Izyumska Viktoria

*Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Oles Honchar Dnipro National University***ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ
СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ****THEORETICAL FUNDAMENTALS OF INSURANCE COMPANY
EFFICIENCY MANAGEMENT****АНОТАЦІЯ**

У статті розглянуто теоретичні основи управління ефективністю діяльності страхових компаній України. Визначено, що в умовах нестабільності соціально-економічного розвитку нашої країни використання коштів страхових резервів для забезпечення належного функціонування й розвитку економіки, соціальної сфери є важливою умовою економічного зростання та стабілізації державних фінансів. Досліджено основні принципи управління ефективністю діяльності страхової компанії з точки зору особливостей функціонування страхових компаній. Запропоновано напрями та заходи з підвищення ефективності діяльності страхової компанії в сучасних умовах. Фінансові ресурси страхових компаній повинні бути вагомим джерелом інвестицій, що сприятиме підвищенню рівня життя населення за рахунок збільшення платоспроможного попиту громадян та суб'єктів господарювання.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, страхова компанія, управління, ефективність діяльності.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены теоретические основы управления эффективностью деятельности страховых компаний Украины. Определено, что в условиях нестабильности социально-экономического развития нашей страны использование денежных средств страховых резервов для обеспечения надлежащего функционирования и развития экономики, социальной сферы является важным условием экономического роста и стабилизации государственных финансов. Исследованы основные принципы управления эффективностью деятельности страховой компании с точки зрения особенностей функционирования страховых компаний. Предложены направления и меры по повышению эффективности деятельности страховой компании в современных условиях. Финансовые ресурсы страховых компаний должны быть весомым источником инвестиций, что будет способствовать повышению уровня жизни населения за счет увеличения платежеспособного спроса граждан и субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: страхование, страховой рынок, страховая компания, управление, эффективность деятельности.

ANNOTATION

On statics, the theoretical foundations of efficiency management of insurance companies in Ukraine are considered. In the minds of the unstable socio-economic development of our regions is the use of penny wallets of insurance reserves to ensure proper functioning in the bottling of the national-economic economy and the social mental state-pharmaceutical financial situation. To that, the scientific development of theoretical and practical aspects for securing the efficiency of the activity of insurance companies in

Ukraine is a very urgent problem. Prior to the basic principles of managing the effectiveness of the insurance company from the point of view of the features of the insurance market's functions, there should be: reviewing the results of the insurance company's robots based on the development of the system and indicators and setting goals; assessment of the efficiency of the company's robots and the development of reserves; development of management solutions as well as the achievement of the goals set and the establishment of new reserves; continuous monitoring of efficiency. Preceded to the category of efficiency, as one of the most advanced and super-detailed definitions of economic science. In the pre-existing category of efficiency of insurance performance, it is necessary to take not only the financial aspect to respect, in order to increase the financial performance. From the point of view of the suspension, we are important, the social effect, which is the focus of the social security rejection by the insured persons and the increase of social problems. It is suggested with the direct that you go with the advancement of the efficiency of the insurance company in the lucky minds. One of the provincial lines is a more sophisticated system and management of the company, to allow the reduction of negative influx on the activity of the company of internal and external factors. If the maximum result of the company is possible, it is possible to eliminate it from the complex storing of the proposed measures, because it stinks so that it stinks one way of one. Financial resources of insurance companies are guilty of making investments in the national economy, as well as the adjustment of the living standards of the population at the expense of the government-sponsored support for the thugs.

Key words: insurance, insurance market, insurance company, management, efficiency.

Постановка проблеми. Розвиток фінансового сектору економіки привертає все більше уваги науковців та практиків. Важливе місце у фінансовій системі держави посідає страхування як специфічний вид підприємницької діяльності. Наявність страхових компаній як повноцінних суб'єктів господарювання вимагає творчого переосмислення оцінки ефективності їх діяльності в ролі складової частини децентралізованих фінансів. Вдало діючий страховий ринок та ефективна діяльність страхових компаній є матеріальною основою для успішного функціонування фінансової системи країни загалом. Запорукою ефективною діяльності страхової компанії є забезпечення її достатнім обсягом фінансових ресурсів, наявність оптимальної

структури власного капіталу та активів, а також страхових резервів, що формуються за рахунок залучених страхових премій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам теоретичного та практичного забезпечення ефективності діяльності страхових компаній приділяють увагу багато науковців. Ключові аспекти означеної проблеми висвітлено у працях таких провідних українських учених і практиків, як О. Василик, В. Базилевич, Г. Губіна, Е. Дунаєва, Л. Нечипорук, П. Друкер, Д. Хан, А. Череп, Г. Тельнова, В. Новожилова, Є. Стрілець.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне наявним науковим напрацюванням із цієї проблематики, маємо зауважити, що в сучасних складних умовах існування нашої держави проблема ефективної діяльності страхової компанії потребує значних додаткових досліджень саме з точки зору її впливу на розвиток фінансової системи країни в умовах вкрай нестабільного економічного становища.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретичних аспектів щодо забезпечення ефективності діяльності страхових компаній в Україні в умовах нестабільного розвитку економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах нестабільної економіки важливим для будь-якого суб'єкта підприємства є формування ефективних принципів і системи управ-

ління ефективністю діяльності. Управління ефективністю – це систематичний підхід до вдосконалення результатів за допомогою науково обґрунтованих рішень, зосередження на результативності діяльності. Управління ефективністю страхової компанії являє собою особливий підхід страхового менеджменту для забезпечення ефективної роботи, який описує методологію, вимірювання, процеси, методи, методики, системи та програмне забезпечення, що використовуються для діагностики (оцінки), аналізу, контролю та забезпечення зростання ефективності діяльності страхових компаній.

Управління ефективністю інтегровано в усі аспекти управління страховою компанією та процеси прийняття рішень, поєднуючи усі напрями діяльності організації так, щоб вона була орієнтована на досягнення найкращих результатів. До основних принципів здійснення управління ефективністю діяльності страхової компанії можна віднести такі (рис. 1).

З огляду на це доходимо висновку, що управління ефективністю діяльності страхової компанії – це процес формування, розподілу та раціонального використання всіх наявних на підприємстві ресурсів задля максимізації фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Категорія ефективності діяльності є одним з найбільш поширених та водночас суперечливих понять економічної науки. Одні дослідники орієнтуються на співвідношення «результат – витрати», інші розглядають ефективність з пози-

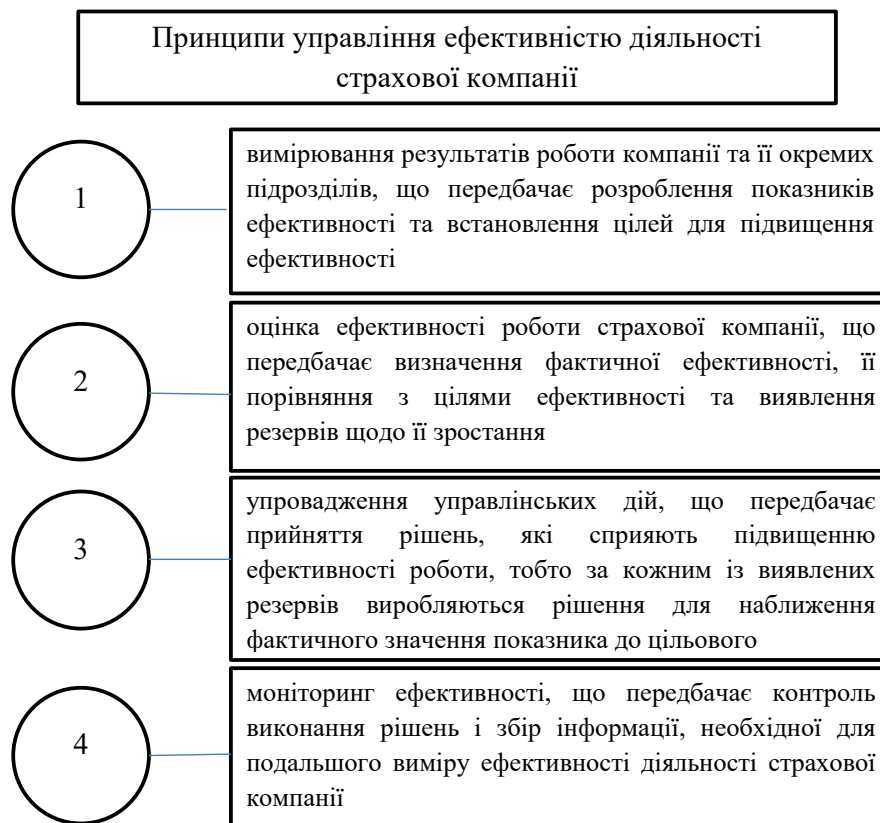

Рис. 1. Основні принципи управління ефективністю діяльності страхової компанії

ції результативності досягнення операційних, тактичних та стратегічних цілей, тобто визначається ступень наближення до мети. Орієнтиром такого підходу є «результат – мета».

Фінансовий ефект здебільшого включає приріст абсолютних фінансових показників діяльності страхових компаній, до яких можуть належати приріст активів, премій, фінансових результатів тощо. Переважно основним критерієм ефективності виступає прибуток страхової компанії, який доцільно розглядати в розрізі фінансової та інвестиційної діяльності. Співвідношення прибутку та витрат на його отримання являє собою рентабельність діяльності.

Не можна оминати увагою соціальний ефект діяльності страхових компаній, що полягає у створенні економічної основи сприяння вирішенню соціальних проблем і реалізації соціальної складової частини економічної системи. Соціальні аспекти, що в умовах економічної нестабільності мають переважно негативний характер, незмінно тягнуть за собою появу нових проблем різного характеру, що позначається на економічній системі загалом. Включення соціальної складової частини ефективності страхової діяльності підкреслює Л. Нечипорук: «на сучасному етапі основні проблеми в цій сфері полягають у соціальних деформаціях і загостренні соціальних питань, вирішення яких має ґрунтуватися на поєднанні принципів дії соціально-ринкової економіки з максимально широким застосуванням принципів приватної ініціативи, що здатне посилити роль суб'єктів страхового ринку в забезпеченні відповідного страхового захисту» [2, с. 279].

Погляд на ефективність як співвідношення «результат – мета» розглянуто в подальшому у низці робіт зарубіжних авторів. Так, Д. Хан розглядає ефективність як уміння правильно робити намічене, П. Друкер вважає, що результативність є наслідком певних процесів, виконання функцій, завдань, досягнення цілей, а ефективність – наслідком правильності таких дій, проте як перше поняття, так і друге є однаково важливими [3, с. 163].

У цьому аспекті доречним є таке висвітлення ефективності розвитку: «ефективний розвиток страхової компанії з позицій власників бізнесу визначається у зростанні її фінансового результату та ринкової вартості. При цьому необхідно забезпечувати достатній рівень фінансової стійкості та платоспроможності з огляду на тягар соціальної відповідальності страхової компанії та вимоги чинного законодавства» [4, с. 36].

Таким чином, зауважимо, що обмежувати вимір ефективності страхової компанії лише фінансовими результатами не є адекватним умовам сьогодення. Актуалізація соціоніміки як наукової концепції розвитку суспільства потребує впровадження соціального ефекту в оцінювання ефективності страхування з огляду на його основні функції. Крім того, слід розширити коло показників ефективності діяльності

страхової компанії управлінською складовою частиною, що ґрунтується на методах оцінювання ступеня досягнення мети.

Особливості функціонування страхових компаній полягають у такому:

- на відміну від виробничої сфери, де товаро-виробник спочатку здійснює витрати на випуск продукції, а потім уже компенсує їх за рахунок доходу від її реалізації, страховик спочатку акумулює кошти, що надходять від страхувальника, у вигляді страхових премій і створює необхідний страховий фонд, а лише після цього несе витрати, пов'язані з компенсацією збитків за укладеними страховими угодами;

- основою діяльності страховика є продаж страхових послуг як специфічного товару на ринку;

- страхові організації належать до сфери нематеріального виробництва, тому в процесі кругообігу капіталу відсутня стадія виробництва, а капітал протягом всього обігу має лише грошову форму;

- формування економічного інтересу всіх учасників страхових відносин обумовлено наявністю певного ризику щодо ймовірності настання страхового випадку;

- страховим відносинам притаманні розклад і вирівнювання збитків у часі та просторі, повернення акумульованих у страховий фонд страхових премій через систему виплат за тарифний період;

- наявність та необхідність обов'язкового державного нагляду;

- страхування передбачає певну еквівалентність відносин страхувальника та страховика, а також прибутковість страхової діяльності.

Реалізація стратегії підвищення ефективності діяльності страхових компаній в Україні вимагає, окрім вирішення питань формування сприятливого інституційно-правового середовища та створення системи мотивацій до участі в ньому громадян та підприємств, оперативного реагування страхових компаній на сучасні виклики та якісних змін у їх діяльності. Це стоїть як забезпечення фінансової надійності та прозорості компаній відповідно до європейських стандартів, так і завдань підвищення їх організаційної та маркетингової ефективності, розширення клієнтської бази, підвищення якості обслуговування тощо.

До основних напрямів підвищення ефективності діяльності страхових компаній у цій сфері слід віднести, по-перше, забезпечення фінансової надійності та прозорості страхових компаній відповідно до європейських стандартів; по-друге, вдосконалення та розширення інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність страховиків є одним із важливих факторів забезпечення ефективного функціонування страхової компанії. Вона дає змогу здійснювати нагромадження коштів для збільшення ресурсів страховика, забезпечення його платоспроможності та виконання зобов'язань, вкладення

Рис. 2. Напрями та заходи з підвищення ефективності діяльності страхової компанії

коштів у розвиток компанії та створення нових страхових продуктів тощо. Сьогодні основними напрямками інвестування страхових компаній є банківські депозити та цінні папери. Суттєвими проблемами здійснення інвестиційної діяльності страховиків є нерозвиненість фондового ринку в Україні, законодавчі обмеження щодо інвестування, відсутність довгострокових фінансових інструментів [5, с. 82].

Отже, в процесі реалізації механізму підвищення економічної ефективності діяльності страхової компанії доцільно дотримуватися таких принципів:

- забезпечувати органічний взаємозв'язок між критеріями та системою відповідних показників економічної ефективності діяльності компанії;

- відстежувати та відображати ефективність використання всіх видів ресурсів, які використовуються;

- вивчати новаторські можливості, застосовувати показники ефективності до управління різними видами діяльності страхової компанії, наприклад інвестиційної та фінансової;

- забезпечувати виконання стимулюючої функції в процесі використання наявних резервів, зростання провідних показників економічної ефективності діяльності організації [6, с. 97].

Загалом усі заходи підвищення ефективності функціонування підприємств можна звести до трьох напрямів (рис. 2).

Як бачимо, усі заходи щодо підвищення ефективності роботи страхової компанії зале-

жать один від одного. Однак найбільшого значення набувають чинники, визначені третім напрямом, оскільки їх мобілізація передбачає визначення місця системи управління в діяльності страхової компанії. Лише вміле використання всієї системи названих чинників може забезпечити достатні темпи зростання ефективності діяльності страхової компанії [7, с. 69].

Висновки. Отже, ефективність діяльності та розвиток страхової компанії з позицій власників бізнесу визначаються у зростанні її фінансового результату та ринкової вартості. При цьому необхідно забезпечувати достатній рівень фінансової стійкості та платоспроможності з огляду на тягар соціальної відповідальності страхової компанії та вимоги чинного законодавства.

Основним соціальним завданням діяльності страхових компаній найближчими роками має стати трансформація страхових резервів у чинник економічного зростання. Фінансові ресурси страхових компаній повинні бути вагомим джерелом інвестицій, що сприятиме підвищенню рівня життя населення та розвитку національної економіки України. Державне регулювання страхового ринку має стати вагомим механізмом впливу на соціально-економічний розвиток країни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базилович В. Страховий ринок України. Київ : Знання, 2017. 216 с.
2. Нечипорук Л. Посилення ролі страхування в умовах реформування соціальної сфери суспільства. *Вісник На-*

ціонального університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2013. № 2(13). С. 279–281.

3. Архіпов Н. Еволюція концепцій ефективності підприємства. *Економічний аналіз*. 2017. № 3. С. 159–165.
  4. Говорущо Т., Стецюк В., Толстенко О. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 376 с.
  5. Демченко М. Напрями підвищення ефективності діяльності страхових компаній у сфері накопичувального та пенсійного страхування. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. № 3(113). С. 80–85.
  6. Васильєв О., Уваров І. Сучасні підходи формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної ефективності діяльності підприємства. *Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві* : збірник наукових праць за матеріалами II інтернет-конференції, 29 листопада 2019 р. Харків : НДІ ПЗІР НАПрНУ, 2019. С. 89–100.
  7. Шляга О., Гальцев М. Шляхи підвищення ефективності роботи підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. № 7. С. 66–75. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_066.pdf (дата звернення: 04.06.2021).
-
- REFERENCES:**
1. Bazylevych V. (2017) Strakhovyy rynok Ukrainy [Insurance market of Ukraine]. Kyiv: Znannya. (in Ukrainian)
  2. Nechyporuk L. (2013) Posylenja roli strakhuvannja v umovakh reformuvannja socialjnoji sfery suspiljstva [Strengthening the role of insurance in terms of reforming the social sphere of society]. *Bulletin of the National University "Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine"*, vol. 2, no. 13, pp. 279–281. (in Ukrainian)
  3. Arkhipov N. (2017) Evolucija koncepcij efektyvnosti pidpryjemstva [Evolution of enterprise efficiency concepts]. *Economic analysis*, no. 3, pp. 159–165. (in Ukrainian)
  4. Ghorushko T., Stecjuk V., Tolstenko O. (2012) Upravlinnja finansovoiu dijajnistju strakhovoi kompaniji z metoiu zabezpechennja jiji efektyvnogho rozvytku [Management of financial activities of the insurance company in order to ensure its effective development]. Kyiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian)
  5. Demchenko M. (2015) Naprjamy pidvyshhennja efektyvnosti dijajnosti strakhovykh kompanij u sferi nakopychuvajnogho ta pensijnogho strakhuvannja [Directions for improving the efficiency of insurance companies in the field of accumulative and pension insurance]. *Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, vol. 3, no. 113, pp. 80–85. (in Ukrainian)
  6. Vasyljiev O., Uvarov I. (2019) Suchasni pidkhody formuvannja orghanizacijno-ekonomichnogho mekhanizmu zabezpechennja ekonomichnoji efektyvnosti dijajnosti pidpryjemstva. [Modern approaches to the formation of organizational and economic mechanism to ensure economic efficiency of the enterprise]. *Proceedings of the Suchasni problemy rozvytku prava ta ekonomiky v innovacijnomu suspiljstvi: II Internet-konferenciji* (Ukraine, Kharkiv, November 29, 2019). Kharkiv: NDI PZIR NAPrNU, pp. 89–100. (in Ukrainian)
  7. Shljagha O., Ghaljcev M. (2014) Shljakhy pidvyshhennja efektyvnosti roboty pidpryjemstva. [Ways to increase the efficiency of the enterprise]. *Ekonomichnyj visnyk Zaporizkoi derzhavnoj inzhenernoj akademiji* (electronic journal), no. 7, pp. 66–75. Available at: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_066.pdf (accessed 4 June 2021). (in Ukrainian)